

BRAUER en SCHMIDT deelen reeds waarnemingen hierover mede met wisselend succes en ook PETERSEN en WÜRTZEN in Kopenhagen hebben in een dergelijk geval met goed gevolg, tot deze methode hun toevlucht genomen.

Maar, geachte collega, ik begin misbruik te maken van de gastvrijheid van uw blad, en ik wil het niet voor een volgend maal bederven.

t. t.

Sandagerhus, 31 Aug. 1908.

C. C. DELPRAT.

VIERDE INTERNATIONAAL CONGRES VOOR GENEESKUNDIGE
ELECTIOLOGIE EN RADIOLOGIE TE AMSTERDAM,
2—5 SEPTEMBER 1908,

Geachte collega.

Toen ik u mijn vorigen brief, in vliegend tempo geschreven, toezond, had ik slechts gelegenheid mijn aantekeningen tijdens het congres gehouden de voordrachten op den voet volgend te resumeeren; Thans na het hooren van meer dan 50 mededeelingen, zal men mij gelijk geven, wanneer ik de chronologische volgorde verlatende een algemeen overzicht geef van bij elkaar behorende zaken. Dit heeft dan tevens het voordeel, dat ik de verschillende voordrachten en discussie's van weinig beteekenis stilzwijgend of met korte vermelding voorbij ga, alsmede „the things which had rather been left unsaid”

Even moet mij nog de opmerking van het hart over de schaduwzijde van dit congres en van congressen in het algemeen n. l. dat er zoo vaak het woijkgevoerd wordt om ook een duit in het zakje te doen, terwijl de belangrordheid van het onderwerp dit niet motiveert.

Meer beperking en eenige training voor ongeoeffende sprekers zullen vrees ik echter wel tot de pia vota blijven behooren.

Wanneer ik mij afvraag of dit congres succes gehad heeft, dan is het antwoord beslist ja. Van de wetenschappelijke zijde *zeker*, als men in aanmerking neemt, dat van de brandende vraagstukken van onzen tijd enkele nader gebracht zijn tot de oplossing, dank zij geniale vindingen, zooals de luchtgehalte-regeling in de buis van BAUER, de stroomopwekking met apparaten van SNOOK, GRISSON, GROEDEL, terwijl verkregen werd iets eenvoudigs en grootsch als de radio-electroscop van DEANE BUTCHER, enz.

De gezellige kant van het congresleven is niet minder tot zijn recht gekomen. Over den eersten avond heb ik reeds bericht, de ontvangst door de studenten, de ontvangst ten huize van den burgemeester van Amsterdam, het uitstapje naar Haerlem, waar kerk en musea bezichtigd werden, gelukkig bij goed weder, werden door de vreemdelingen zeer gewaardeerd, waarvan menig welsprekend en voor ons land waardeerd woord blijk gaf. Het gezamenlijk maaltijden, de gesprekken op binnenplaats en in de gangen gevoerd, kortom de onderlinge omgang in groote opgewektheid heeft blijvende banden achtergelaten. Het bestuur, dat met ijzeren volharding groote moeilijkheden overwon, mag ik hier zeer gelukwenschen zoowel met het congres als met de tentoonstelling. Wie de drukte in de bovenzalen heeft gadeslagen en zijn ooren en oogen den kost heeft gegeven, heeft daar niet minder opgedaan aan kennis dan beneden, maar bovendien door den persoonlijken omgang zijn relaties uitgebreid.

Laat ik thans beginnen met de bespreking van een vraagstuk, dat op dit congres slechts de eer eener bespreking te beurt viel, doch waarbij het statu quo ante gehandhaafd bleef, namelijk de directe meting van de hoeveelheid energie door de buis uitgestraald in den vorm van X-stralen. Deze alles beheerschende vraag dringt te meer tot oplossing, aangezien de exacte behandeling van ziekten door middel van RÖNTGEN-stralen daaraan onafscheidelijk verbonden is; immers de algemeen bekende schadelijke werking van de X-stralen is slechts het gevolg van onze onbekendheid met de hoeveelheid aan den patiënt verstrekte energie in dien vorm. Men denke niet, dat men thans het er maar op waagt en geheel zonder middelen ter bepaling van penetratievermogen en hoeveelheid te werk gaat. Wat het eerste, de qualiteit, betreft, daarmede is men dank zij WALTER, BENOIST en anderen tot bevredigende uitkomsten gekomen, maar de quantiteit daarom gaat het thans.

Belangwekkend was het debat, gevoerd naar aanleiding van de veel te lange voordracht van HARET over de radio-chromo-metrie. WERTHEIM SALOMONSON kwam met klem op tegen het gebruik van deze middelen, waarvan hij de onbetrouwbaarheid in ons vochtig klimaat aan de pastilles van SABOURAUD had onderzocht, en hij dringt er op aan om nauwkeurig de primaire energie in Watt's te kennen en vooral bij de exposities niet het horloge in den zak te houden.

LURINCHI (Italië) in een hartstochtelijke rede zegt, dat selenium de oplossing zal brengen, daar het onder invloed van RÖNTGEN-bestraling zijn weerstand verandert en dit als maat kan dienen. In een der bovenzalen zag ik hem later zijn toestel demonstreeren, dat er wel zeer verlokkelijk uitziet, maar waarvoor hij het bewijs schuldig bleef, dat alle energie van de X-stralen en niet een bepaalde vorm daarvan gemeten wordt.

KLINGELFUSS (Zwitserland) is het met WERTHEIM SALOMONSON eens, dat het meten van de primaire energie en van den tijd voldoende is, mits de constructie van de apparaten gelijk zijn. Hij heeft een inductorium gebouwd, waarvan de spanning van den gedempten wisselstroom (de secundaire stroom van een inductorium bestaat uit superpositie van gedempte en ongedempte wisselstromen) te meten is, en aangezien deze evenredig is met de hardheid van de buis, kan zij als directe maat daarvan dienen.

DESSAUER zegt, wij meten nooit de energie, waarop het biologisch effect berust, al hebben wij ook alle gegevens van de primaire energie in Watts.

BÉCLÈRE meent, dat waar hij de gegevens van de primaire en tijdmeting niet zou willen ontberen, hij toch ook de pastilles van SABOURAUD niet verwerpt; dank zij het gebruik daarvan zijn de huidverbrandingen thans hoogst zeldzaam geworden. Daarom wil hij beide methoden steeds tegelijk blijven toepassen, totdat het door allen gewenschte directe meetapparaat zal gevonden zijn.

SCHIFF (Weenen) zegt, dat men er dan ook nog niet is, daar elk individu zijn bepaalde dispositie bezit, waarmede men zal hebben rekening te houden. Voorzichtig doseeren is dus de boodschap.

GUILLERMINOT (Parijs) heeft aangetoond, dat het niet geheel hetzelfde agens is dat het scherm doet fluoresceeren en dat de chemische werking op de fotografische plaat uitoefent, zooals blijkt uit door spreker ontworpen krommen, die voor beide werkingen niet parallel loopen. De fluoresceerende kracht vermindert langzamer met toeneming van den afstand dan de radiographische.

TRIVELLI (s' Gravenhage) geeft een overzicht van de gevolgen van het beurtelings inwerken van gewoon licht en X-stralen op de photographische plaat (te lezen in het verslag der laatste vergadering van de Nederl. Vereeniging voor Radiologie en Electrologie).

Men ziet dat er met ijver gestreefd wordt de toepassing van de X-stralen onafhankelijk te maken van toevallige of persoonlijke momenten, doch ze in maat en getal te brengen teneinde met absolute zekerheid een bepaalde dosis te kunnen toedienen.

Even belangrijk als de technische vorderingen zijn de toepassingen in de interne geneeskunde, die voor een gedeelte als het allernieuwste voor het eerst op dit congres werden vertoond. Daar het van het allergrootste belang is dat de praktiseerende geneesheer meer en meer belang zal stellen in de groote diensten die het RÖNTGEN-onderzoek voor de diagnose aanbiedt, ga ik eenigszins uitvoeriger deze groep resumeeren in de hoop dat dit verslag, als het hem onder de oogen komt, tot nadere kennismaking zal aansporen.

LEONARD (Philadelphia) opent de reeks met zijn mooie instantanéés van borstkas en buik. Hij gebruikt daarvoor een reusachtige hoeveelheid energie; zoo weet hij 60 m. Amp. in den secundairen stroom te ontwikkelen en door zijn buis te brengen en kan daarvoor de expositie van de buikorganen zoodanig bekorten dat minder dan $\frac{1}{5}$ seconde voldoende is. Deze tijd wordt niet berekend naar sluitingsduur van den primairen stroom, doch door een photographische contrôle van het X-licht. De met bismuthemulsie gevulde maag en ingewanden laten de peristaltische golven scherp zien. De photo's van hart en longen zijn rijk aan détails. Het merkwaardige apparaat dat spreker gebruikt, is door SNOOK (Philadelphia) bedacht en wordt op een der bovenzalen gedemonstreerd onder den naam van het RÖNTGEN-generator.

Het werkt zonder interruptor, werkt met een capaciteit, die de huidige buizen niet verdragen kunnen, het geeft geen sluitingslicht en regelt het secundair debiet van een onderdeel eener milliampère tot 100 milliampère en meer. Bij de proeven werden de sterkste antikathoden tot smelting gebracht in het focus en vlogen de iridium-deeltjes door de buis.

WENCKEBACH (Groningen) geeft de uitkomsten van zijn arbeid der laatste jaren in conclusies:

In de eerste plaats moet ieder internist het radiographeeren zelf beoefenen en niet afhankelijk zijn van den specialist.

De stereoscopische photographiën leeren oneindig veel meer détails kennen en localiseeren en verhoogen het inzicht in de anatomische verhoudingen. Verder schetst hij de beteekenis van de stereoscopie voor allerhande afwijkingen in de verschillende organen.

Tenslotte acht hij deze beelden onmisbaar bij het aanschouwelijk onderwijs aan de studenten.

Enthousiast en welwillend demonstreert WENCKEBACH later in een der bovenzalen zijn onvergelykelyk mooie verzameling en overtuigt de bezoekers van de hooge waarde van stereoscopische foto's.

GROEDEL uit Nauheim behandelt hetzelfde onderwerp, dezelfde meening en verwachtingen uitsprekende. Over zijn apparaat zie later.

HULST uit Michigan spreekt over het photographeeren van weeke deelen en beschrijft zijn reuzenapparaat, een statische machine, met 50 platen, die een

vonk van 40 cM. geeft vol en geel als van een Rumkorff en de buizen niet hard maakt. Hij kan daarmede in één seconde maag en darm (met bismuth gevuld) photographeerden, maar verkiest een expositie van 5 seconden met zeer weeke buis, daar dit meer détails geeft.

HALLS DALLEY bespreekt de groote nauwkeurigheid bereikt met behulp van orthodiagraaf bij diaphragmabeweging.

GOCHT (Halle) toont de groote beteekenis van het RÖNTGEN-onderzoek voor de spondylitis tuberculosa, waar zoo vaak de uitwendige klinische verschijnselen in geen verhouding staan tot de letsels aan de beenige wervelgedeelten.

Na een overzicht gegeven te hebben van hetgeen men ontdekken kan en moet, vertoont hij een reeks foto's waaraan hij het bovenstaande waar maakt.

VAN DER GOOT ('s-Gravenhage) heeft 200 nieren onderzocht; de patiënten die hij na onderzoek afried te opereeren bleken geen steen te herbergen, behalve een vijftal, waar ondanks negatief effect van het RÖNTGEN-onderzoek later toch een steen werd uitgedreven. Behalve bij niersteen heeft het radiologisch onderzoek groote beteekenis voor andere afwijkingen, zooals abscessen, verkalkte nieren, cysten enz. Noodzakelijke vereischten zijn een compressionsblende, een weeke buis, en vooraf darmontleding.

HÄMING (Hambrug) meent dat negatieve uitkomsten bij X-stralen afkomstig zijn uit een tijd toen men nog niet op de nierenschaduw lette. Dit is hoozakelijk, gelijk hij aan fraaie foto's demonstreerde, daar de nier vaak belangrijk verplaatst is.

CONRAD (Antwerpen) eischt grootste nauwkeurigheid bij het onderzoek van het lumbosacrale gedeelte van de wervelkolom. Hoe vaak toch worden menschen na een trauma voor zenuwlijders en simulanten versleten, terwijl een nauwgezet onderzoek met X-stralen breuken aan wervellichaam of bogen laat zien, die oorzaak zijn van hunne klachten.

BERTOLOTTI (Turijn) houdt een pleidooi voor het zijdelings photografeeren van de halswervels in geval van caries. De met groote zorg vervaardigde foto's van den spreker laten ten duideljkste zien hoe de atrophie van beenweefsel te zien is en hoe vooral de foramina intervertebralia veel grooter dan normaal zijn bij tuberculose, omdat de process. articulares door atrophie getroffen zijn. Ook de processus spinosi ondergaan een verandering, waardoor het kalkgehalte vermindert. Dit gebied van de wervelkolom heeft zijn eigenaardig cachet. Spreker zegt: „Les particularités de la carie vertebrale de la region cervicale n'a pas d'analogie avec celle de la region dorsolombaire”.

BÉCLÈRE wijst op de beteekenis van het onderzoek met X-stralen van den diaphragmakoepel en leverbovenrand. Herhaaldelijk leerde dit onderzoek afwijkingen kennen, die vooraf niet herkend waren en waardoor operatie mogelijk werd.

KÖHLER uit Wiesbaden vond een methode om den ondersten leVERRAND te photografeeren, waarbij tot dusverre steeds schipbreuk geleden werd. De voorzijde van de lever loopt geleidelijk van de volle dikte boven tot zeer smal onderaan en juist daardoor werd de rand nooit duideljk, daar hij weinig eigen schaduw kan geven. Door het laten invallen van omhoog, antikathode ter hoogte van den 6den borstwervel wordt een grooter deel leverweefsel aan de stralen te doordringen gegeven, terwijl toch de rand zich scherp kan afteekenen. De mogelijkheid en het nut der methode liet spreker aan eenige foto's zien

BAETJES schetst de moeielijkheden bij de photographie van aneurysmata.

KIENBOCK (Weenen) beschrijft een geval van hartverkleining radioscopisch waargenomen tijdens een stenokardischen aanval van hysterischen aard; ook een paar gevallen van asthma bronchiale vertoonden dit verschijnsel. Dit bracht spreker er toe het hart na en bij lichaamsinspanning te onderzoeken en hij vond tot zijn groote verrassing dat niet een acute dilatatie, doch een voorbijgaande verkleining plaats vindt, hetgeen vooral bij zwemmers werd waargenomen. Als oorzaak daarvan moet de verhoogde intrathoracale druk beschouwd worden, die belet dat het hart zich goed kan vullen met in zijn toevloeiën belemmerd veneus bloed.

W. G. HUET.

BEROEPSBELANGEN.

ETHIKA EN ETIQUETTE. — Dr. MAX NASSAUER, van wiens helder inzicht en kernachtig woord men in den vorigen jaargang (1ste' helft, blz. 1577) een voorbeeld vindt, heeft in den ärztl. Bezirksverein te München een rede gehouden, die voor velen aanleiding kan zijn om na te denken over de vraag, of en in hoeverre onze „etiquette” behoefte heeft aan herziening. Mogen wij ook onwillig zijn, hem te volgen in al zijn herzieningsdenkbeelden, toch hebben wij hier te doen met een wegwijzer, naar wien mag worden geluisterd. Want hij maakt een scherp onderscheid tusschen ethika en etiquette. De ethika „de verstandelijke leiding van den wil tot het zedelijk goede”, die „ons vooral behulpzaam moet zijn bij zedelijke onzekerheid of tweestrijd”, is naar zijn meening aan geen wijziging onderhevig. Van hem heeft men dus niet te wachten die noodlottige redeneeringen, dat men „bij de tegenwoordige sociale verhoudingen” (waarmede meestal worden bedoeld de sociale verhoudingen van den redeneerder) het niet zoo nauw kan nemen met eerlijkheid en goeden trouw tegenover collega's en publiek. Maar wel neemt hij aan, dat de vormen, waaronder de onveranderlijke beginselen der ethica tot uiting komen, de etiquettevormen, aan wijziging onderhevig zijn en ook naar gelang van de omstandigheden waaronder wij leven, door ons moeten worden gewijzigd. Hoe snel deze behoefte tot wijziging kan ontstaan, wordt door een pakkend voorbeeld aangetoond. In 1875 nog werd door de vereniging zelve, in welke NASSAUER het woord voerde, een boekje uitgegeven, waarin de plichten van de artsen tegenover het publiek en omgekeerd stonden vermeld. Van de patiënten werd verlangd, slechts bevoegde artsen te raadplegen, die bovendien „geen gezelschappen, vermaken of bezigheden zoeken die met hun standsplichten onvereinigbaar zijn”. Behalve dat het tegenwoordig publiek zulke vaderlijke vermaningen niet zou slikken, zou een zijdelingsche en openlijke uitoefening van dwang op de wijze, hoe een collega zijn vrijen tijd wenscht te besteden, nu zeker niet tot de goede vormen worden gerekend. Omgekeerd eischt de algemeene organisatie van alle groepen van menschen met gemeenschappelijke belangen, dat ook de geneeskundige stand — wil hij niet worden doodgedrukt — zich organiseert. Zulk een organisatie eischt nieuwe gedragsregelen, die men moest leeren voordat men